

Új törvény, új szemlélettel

A Darányi Ignác-tervben a szövetkezeti szektorra vonatkozóan az szerepel, hogy a kormány áttekinti a rájuk vonatkozó törvényeket, joganyagot, valamint megteremti a szövetkezés – beleértve a szociális szövetkezetekét – ösztönzéséhez szükséges korszerű szabályozást. Hogy nem csupán a tervezés szintjén valósul meg a gondolat, igazolja, hogy vadonatúj szövetkezeti törvénytervezetet készítettek. A Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetsége lassan négy és fél évtizede képviseli a mezőgazdasági szövetkezetek érdekeit, és Horváth Gábor főtítkárral szerint nem annyira új szövetkezeti törvényre, mint inkább új gondolkodásra, új megközelítésre volna szükség a szektor szabályozását illetően.

Az elmúlt évtizedekben a MOSZ (és már elődje, a TOT) vezetői sikerrel építették be a szövetkezeti törvénybe a mezőgazdasági szövetkezetekre vonatkozó elképzeléseiket. De most már nem szabad a múltra épített módon újrafogalmazni a szövetkezeti gondolatokat, mára ugyanis jelentősen megváltozott a helyzet. Teljesen mások a körülmények, mint a rochdalei takácsok idején, vagy mint a két világháború között. Azóta sok-sok tényező megváltozott, és ezt mind figyelembe kell venni egy új törvény alkotásakor.

Nem a meglévőket kell átalakítani

Az elmúlt húsz évben is úgy születtek a szövetkezetekre vonatkozó jogszabályok, hogy azok a meglévő szövetkezeti rendszert próbálták újraépíteni. A főtítkárral szerint a szövetkezés alapfogalmainak még ma is igaz, de a körülmények változásai új szemlélet kialakítását igénylik. Nézzük például a kereskedelmet: a multinacionális cégek behálózta az országot, és a fogyasztói, vásárlási szokások is megváltoztak. A szövetkezeti élelmiszerfeldolgozás is átalakult: ezt a munkát is jobbra multinacionális cégek végzik. Az informatika robbanásszerű fejlődése következtében a

vásárlók is könnyebben elérhetővé váltak. A mezőgazdasági termelés uniós támogatásokkal működik, ami egyfajta kiszolgáltatottságot jelent az ágazatnak. Tehát sok olyan új körülménnyel kell számolni, amivel az elmúlt évtizedekben nem, éppen ezért kreatív módon, a 21. század emberének kell szövetkezetet létrehozni. Tény, hogy a „szövetkezet” szónak manapság nincs pozitív visszhangja a magyar társadalomban, pedig azok az emberek, akiket még a múlt rendszerben kényszerítettek szövetkezetekbe, ma már nem aktívak. Éppen ezért az új törvénynek nem szabad semmiféle állami nyomást gyakorolnia a szövetkezőkre.

A szövetkezést szélesebben kell értelmezni, alkalmazni, és ennek érdekében olyan szövetkezeti koncepciót kell kidolgozni, amely az alapfunkciók megfogalmazására szorítkozik. A főtítkárral szerint nem a meglévő és már működő szövetkezeteket kell átalakításra kényszeríteni, nem újakat kell létrehozni helyettük, hanem segíteni kell őket a megújulásban. Ugyanis tény, hogy ma is léteznek, működnek szövetkezetek, nem is kevesen: a KSH szerint 960 működő szövetkezetet tartanak nyilván a mezőgazdaságban, az élelmiszeriparban

és a szolgáltatói szektorban. A KSH adataiból kiindulva minden harmadik magyar településre jut egy szövetkezet.

Munkaszövetkezetek

Napjaink egyik legnagyobb problémája a munka hiánya, a kevés munkahely. Ennek enyhítésére munkaszövetkezeteket lehetne létrehozni: olyan szervezeteket, amelyek tartós munkahelyeket biztosítanak. A mezőgazdaságban működő szövetkezetek több, mint fele munkaszövetkezet, egynegyedük szolgáltató, másik egynegyedük pedig feldolgozó szövetkezet. De említhetjük más ágazatok szövetkezeteit is, amelyek ugyancsak munkaszövetkezetként működnek, és ez alapján ezek a szervezetek jelenthetik a vidéki munkahelyteremtés bázisát. A szövetkezetek alkalmasak a szociális helyzet javítására is, mivel saját „pénzügyi hálózattal” rendelkeznek. A szövetkezők a tagi kölcsön intézményén keresztül tudják egymást segíteni, mégpedig uzsorakamat nélkül. A mezőgazdaság szétaprózottsága is nagy problémákat hordoz, aminek egy része orvosolható volna a szövetkezéssel. A jelenleg egy hektárra jutó bruttó hozzáadott érték alapján nyilvánvaló, hogy Magyarország nem használja ki a komparatív előnyeit.

Egy szövetkezetnek mindig nyitottnak, befogadónak kellett lennie, hiszen a rochdalei gondolatnak is az az alapja, hogy aki a szövetkezeti alapelveknek eleget tesz, azt befogadják. Az államnak is ezt a gondolatot kell alapul vennie az új törvény elfogadásakor. Világos koncepcióra van szükség, hiszen ha az állam és az önkormányzatok közpénzt használnak, akkor a szövetkezeti modellt kell alkalmazni már csak azért is, mert az emberek azért állnak össze, hogy tegyenek valamit a környezetükért. Az

állami támogatást elvi alapon kell adni, mégpedig azon az alapon, hogy a társadalmi önszerveződés ezzel segíthető elő. A társadalom önfenntartó képességének fejlődését segíteni kell, és ehhez a szövetkezés biztosít megfelelő alapot.

Szövetkezetfejlesztési törvény

A főtítkárral szerint az alaptörvényben a szövetkezetet ugyanúgy közösségi tulajdonná kellene minősíteni, mint az önkormányzatot, és egyben a szövetkezeti tulajdon védettségét is deklarálni kellene. A szövetkezeti vagyontartóknak egyben kell tartani az adott közösség céljainak megvalósítása érdekében, vagyis rögzíteni kellene, hogy a szövetkezeti vagyontartó ne legyen felosztható. Mivel a szövetkezet nem tőkefelhalmozó társaság, ezért a korlátozott tőkekamat elvét kellene érvényesíteni a rájuk vonatkozó szabályozásban. A szövetkezetek hálózatának működtetéséhez elengedhetetlen továbbá a humán erőforrás képzése, ezért ismét az oktatási rendszer részévé kellene tenni a szövetkezeti menedzserképzést. Az sem ördögtől való gondolat, hogy készüljön egy szövetkezetfejlesztési törvény, amelyben a mindenkori kormány elkötelezi magát a szövetkezeti szektor fejlesztése, segítése iránt, mondta végezetül a főtítkárral.

H. GY.